

O TOM, CO VŠECHNO SE MŮŽE STÁT, KDYŽ SE MOUDROST NEJÍDÁ PRÁVĚ VELIKOU LŽÍCÍ

Rodiče oženi svého nejmladšího syna s hloupou nevěstou. Že zaspala, když se rozum rozdával, raději Gobádovi, jak se mladík jmenoval, ani neřekli. Co si měli počít, když dívčina rodina se znala s jejich rodem snad už od časů, kdy prorok Mohamed na poušti rozjímal, a když ženich a nevěsta byli spolu zasnoubeni už v kolébce?

A tak se milý novomanžel statečně odstěhoval z rodného domu ke své choti, netuše, co všechno jej zanedlouho potká. Zatímco ve světnici rozbaloval své uzlíky a vaky

a ukusoval z koláče, který mu matka podstrojila na cestu, dloubla v kuchyni tchyně do dcery: „Běž zamést dvůr, ať se Gobádovi u nás líbí!“ Dcera se pustila do práce poslušně, ale protože si k tomu místo koštěte vybrala hrábě, nebylo, toť se ví, smetí ani o prášek, ač jí tváře nabíhaly námahou doruda jako pěkně osmažené koblize. I sedla nakonec plačky na zápraží: „Ach, já nešťastná, tak pěkné hrábě mám, a neumím ani dvorek zamést!“ V té chvíli zamečela koza, která poblíž u zdi spásala lopuší.

Tohle mi ještě scházelo, pomyslela si nevěsta. Ta všetečnice viděla všechno a teď se mi posmívá. Jen kdyby aspoň mlčela před mým mužem, ale to ona ne, treperenda rohatá! Nic naplat, musím si ji zavázat, jinak mu o mém zametání všechno vyzvoní. Šla ke koze, podrbala ji něžně mezi rohy a pravila nejsladším hlasem: „Nekárej mne už víc, rozmilá! A hlavně neříkej nic novému hospodáři! Když to zůstane pěkně mezi námi, podívej, jaké náušničky a náramky ti dám!“

Koza znova zamečela svoje „mé“.

„Říkáš ne? Skutečně nepovíš? Ó, já věděla, že jsi hodná!“ zaradovala se nevěsta. Vyňala z uší své zlaté náušnice, stáhla si ze zápěstí náramky posázené drahokamy a v mžiku jimi ozdobila slechy i běhy zvířete. V té chvíli vyšla na dvůr tchyně. Vidouc vyšňořenou kozu, spráskla ruce nad hlavou:

„Kdo jí to navlékl a proč?“

„Stala se, máti, hrozná věc,“ pravila dcera zkormouceně. A hned spustila, jak zamekala a zametala, ale nezametla, a jak se koza stala svědkem její ostudy. „Nevím, jestli se s těmi šperky spokojí, popros ji, matičko, také ty, ať mlčí jako hrob, ať nevyzradí tajemství manželovi!“ zvolala nakonec.

„Podívej, jak se má dceruška trápí,“ pohládila matka kozu po hřbetě, „vid', že nepovíš? Já ti za to obléknu své nejhezčí květované šaty a na rohy ti zavěším svůj závoj z nejlehčího hedvábí.“

Za chvíli se už koza procházela po dvoře, vystrojená jako selka na výroční trh. Tu se ve vratech od chléva objevil Gobádův švagr. Při pohledu na kozu otevřel úžasem ústa a hodnou chvíli nemohl ze sebe jediného slůvka vypravit. Ale potom zamířil k oběma ženám: „Co to tu tropíte za žerty v pravé poledne?“

„Uklidni se, chlapče,“ pravila tchyně, „a utiš svůj křik. Ne vtipkování, leč tíha starosti vedla naše ruce k tomu počínání. Kozu si musíme udobřit stůj co stůj!“ A vyprávěla svému synovi, co se přihodilo jeho ubohé sestře při zametání, jak koza hrozila, že vše prozradí, jak ji ze všech sil teď podplácují dárky a jaké nebezpečí hrozí nevěstě i domu, kdyby zvíře před Gobádem nemlčelo.

„Sláva tobě, živitelko bradatá, sláva i čest,“ pravil švagr, vískaje uctivě kozu ve vousecch. „Jestli opravdu nic nepovíš, obuju ti kopýtka do bačkorek z nejměkčího safiánu, jsou zbrusu nové, právě včera jsem si je přinesl od ševce, však uvidíš!“

Nelenil a cobydup byl s bačkorami zpátky. Sotva je koze navlékl, došla zvířeti z té maškarády trpělivost. Vyhodilo všemi čtyřmi do vzduchu, porazilo jediným drcnutím švagra na záda jako kuželku a za halasného mektání začalo skákat po dvoře divočeji než nezkracený hřebec, když na hřbetě ucítí prvního jezdce.

Tchyně, nevěsta i švagr v jednom chumlu za kozou, na řinčícím řetězu štěká na celé kolo poplašený pes, slepice za zděšeného kdákání běhají sem a tam se zdviženými křídly, bekot ovcí v ohradě ohlušuje sluch a z chléva se ozývá bučení krav. A ze všeho toho halasu a rámusu je slyšet švagrův hlas:

„Ach, nezlob se už přece, kozo milá, přidám ti k bačkorkám ještě vyšívanou čapku!“ Právě ta slova zaslechl Gobád, když ho vřava přilákala na dvůr. Rychle přispěchal k příbuzným: „Co se tu děje, co to všechno znamená?“

„I nic, synáčku náš vzácný, copak by to mělo znamenat?“ vykřikla tchyně, marně se snažíc polapit kozu za ocas.

„Proč jste oblékli kozu do téhle maškarády? To mně na přivítanou?“

„Inu, abych řekla pravdu, věc má jiné důvody,“ dělá tchyně tajemně. „Ale nikomu ani muk, zeti, musí to zůstat mezi námi, pamatuj! Má dcera, tvá ženuška roztomilá, zametala dvůr hráběmi...“

A tu tchyně začala ženichovi zeširoka vyprávět, jak se to sběhlo se zametáním i s kozou a jak si nyní chtěli zvíře udobřit. Když tak do posledního slovíčka vyzradila všechno právě jemu, kterému se ženina nešikovnost měla utajit, rozhlédl se Gobád ještě jednou po dvoře, na kozu v závoji a v bačkorách, na ženu, švagra a tchyni, jak klopýtají za ní v potu tváře pokryti prachem, na bučící a mektající dobytek a pravil: „Ne, tady mezi vámi nemohu žít! Hned zítra odejdu z domu a vrátím se zpátky jen tehdy, najdu-li někde lidi ještě hloupější, než jste vy. Nenaždu-li, pak už mě víckrát nevidíte.“

Jak řekl, tak udělal: druhý den zrána se vydal na cestu k horám, a když vystoupil na jejich hřbety, uviděl před sebou v dálce město, které zdobil štíhlý minaret. Večer celý utrmácený došel k jeho branám a hned se začal ohlížet, kde by si mohl najmout jizbu na noc. Náhle jeho pozornost upoutal sběh lidí před jakýmsi domem. Marně se vyptával, co se tu přihodilo, všichni mluví naráz a jeden přes druhého halekají, slovíčka není rozumět. A podívejme, vedou slavnostně nevěstu do ženichova domu, ale nevěsta je dlouhá jako bidlo a vchod příliš nízký, a ona ne a ne projít. Starosvati a celý nevěstin průvod volá, aby se vylomil kus zdi, a ženichovi rodiče a družičky do toho pobouřeně křičí: „To tak, k čemu bourat zed’? Srazte nevěstě hlavu, ať se trochu zmenší!“

Když tak proti sobě stáli jako dvě vojska a spílali si až do bůhvíkolikátého kolena, usmál se Gobád pod vousy, vstoupil mezi ně a pravil: „Když mi zaplatíte sto stříbrňáků, uvedu nevěstu do domu tak, že nebude potřeba ani bourat zed’, ani nevěstě srazit hlavu.“

Všichni souhlasili. Tu Gobád přistoupil k nevěstě a položil jí dlaň na zátylek a donutil ji, aby sehnula hlavu.

Vklouzla dovnitř jako kolčava do kurníku a Gobádovi zacinkalo v kapsáři sto stříbrňáků.

„Ach, ti jsou opravdu ještě hloupější než rodina mé ženy,“ řekl si potom, usínaje s penězi pod hlavou v nejlepší jizbě nejlepšího hostince, jaký ve městě byl.

I vydal se druhý den dál, až došel k večeru do dalšího města, jež jako by z oka vypadlo prvnímu. Hned u brány spatřil veliký dav lidí, kteří stáli v kruhu kolem vyhloubené studny a starostlivě upírali zrak na hromádku vykopané hlíny.

„Co se tu děje a proč tolik chmuříte čela?“ otázal se jich.

„Copak jsi slepý, že nevidíš? Zemi se udělaly vředy, má zajisté horkou nemoc nebo snad i mor, ach, co si jen počít s tím neduhem?“

„Pošlete pro lékaře, ať zemi uzdraví,“ řekl Gobád.

„Žádného nemáme, cizince!“

„Když mi dobře zaplatíte, vyříznu ty vředy sám!“

I vysázeli mu sto stříbrňáků, Gobád popadl lopatu, která ležela opodál, a rozházel hromádky na všechny strany tak, že po nich kolem studny ani prášku nezbylo. Všichni otvírali ústa údivem nad tím uměním, neboť je viděli poprvé, a prosili Gobáda, aby se u nich usadil, že mu za jeho léčení snesou, co si bude přát. Ten však nechtěl o ničem slyšet: vytrhl se z jejich kruhu jako šílený a utíkal bez dechu přes hory a doly, dokud mu město nezmizelo z očí. Pryč, pryč od těch hlav nabitých řezankou a otrubami, proti nimž mozkovice manželky a příbuzných jsou schránou moudrosti!

I putoval Gobád celých sedm dní, neohlížeje se napravo ani nalevo, a teprve sedmého dne, když už necítil nohy únavou, posadil se na břeh jakéhosi potoka, aby si odpočinul.

„Snad mne dlouhá pouť vyvedla už z toho kraje, kde by se každá vesnice měla jmenovat Hloupětín! Snad za těmihle hradbami, které se tu tyčí nad vodou, budou umět víc než jenom hrách vařit!“

Naklonil tvář nad hladinu, aby smyl prach cesty z obličeje, a tu spatřil, jak se ve vodě zrcadlí nějaká postava. Vzhlédl – rovnou nad ním stála pestře vyšňořená služka se džbánem v ruce. Podle vzezření patřila jistě k zámožnému domu.

„Kde ses tu vzal?“ zeptala se Gobáda.

„Jdu rovnou z pekla,“ odvětil mladík.

„A co jsi tam dělal?“ služka na to.

„Sloužil jsem tam jako vrátný.“

„A neviděls tam někde našeho pána?“

„Viděl.“

„A jak se mu vede?“

„Zle.“

„Ó, a proč?“

„Prohrál v kostkách a zůstal dlužen sto zlaťáků. Každý den ho za to častují ohnivým toporem.“

„Propáníčka, počkej tu, cizince, jen malou chvíli. Musím to všechno povědět své velitelce. Zcela určitě tě bude chtít vidět!“

A vskutku, byla zpátky dřív, než bys řekl švec, a vedla Gobáda do jednoho z nejhezčích domů na náměstí. Paní, jejíž šat z nejjemnějšího hedvábí i diamantová čelenka ve vlasech nenechávaly Gobáda na pochybách, že stojí před bohačkou, dala si všechno znova dopodrobna vyprávět a potom pravila v slzách: „Nechť je Alláh milostivý k mému prvnímu muži, byl to dobrý obchodník a zanechal mi

veliké bohatství! Dám ti, příteli, těch sto zlaťáků, které je tam dole dlužen. Odnes mu je, prosím tě, co nejrychleji, ať už ho věřitelé přestanou bít!“

„Rád učiním, co si přeješ, vzácná paní,“ pravil Gobád, spouštěje jeden zlaták po druhém do svého opasku, „jenomže musím pěšky. Nevím vsutku, jak rychle ti budu moci vyhovět a zda se neopozdím! Z trmácení po světě mě už rozbolely nohy a co chvíli budu muset cestou odpočívat!“

„Maličkost, dobrý muži,“ skočila mu bohačka do řeči. „Nemůžeš-li rychle chodit, dám ti koně, abys mohl rychle jet. Stačí se posadit – a alou do pekla!“ Po těch slovech nařídila služce, aby zavolala štolbu.

Když se štolba objevil, dostal rozkaz připravit pro pekelného vrátného ze stáje nejrychlejšího plnokrevníka.

Toť se ví, že se Gobád nedal dlouho prosit. Vyskočil do sedla, cvalem vyrazil ze vrat a hnal se úprkem uličkami nejkratší cestou k bráně a z města ven.

Brzy poté se vrátil druhý manžel bohačky a vida svou ženu zamyšlenou, což se věru nestávalo každý den, otázal se: „Copak ti vlezlo do hlavy, předrahá?“

„A co ti po tom? Staráš se beztak jen o své kramaření, ale abys vzpomněl na mého prvního chotě, který založil tvůj blahobyť, nenapadne tě ani ve snu. Buď Alláhovi dík, že se starají jiní!“ A vyprávěla manželovi, jak ji navštívil ďábelský služebník, jak věrně vylíčil útrapy zemřelého a jak se nakonec uvolil odvézt mu na nejlepším koni z manželovy stáje sto zlaťáků.

Muž zůstal po té řeči, jako by ho v kámen obrátil. Teprve po chvíli vzkřikl: „Nešťastnice, vždyť to byl lotr a hanebně tě podvedl! Copak kdy někdo slyšel, že by se z pekla cestovalo na zem?“

„To jsi celý ty,“ odsekla choť, „a to je to jediné, co se od tebe dá čekat: kramařit a užívat si majetečku, který jsi vyženil! Chtít však na tobě, abys v dobrém vzpomněl na zemřelého, to je jako vítr v snopy vázat!“

Tu manželovi svítko, že je zbytečné se přít. Mávl rukou, vběhl do stáje, osedlal nejrychlejšího koně a hnal se jako bouře za pekelným taškářem.

Gobád v té době dojížděl k osamělému mlýnu při potoku za městem, jehož veliké kolo se blýskalo na slunci tisíci vodními pramínky a krůpějemi. Právě když přivázal koně ke kmeni mohutného fíkovníku, klenoucího své větve nad branou do dvora, spatřil v dálce osamělého jezdce, jak se podél potoka cvalem blíží ke stavení. „Dozajista muž té bohačky! Jede za mnou, aby mi vzal koně a sto zlaťáků,“ blesklo Gobádovi hlavou. Vklouzl do dvora jako úhoř a rovnou do mlýnice.

„Hej, nemlel jsi náhodou mouku pro šáhovu kuchyni v posledních dnech?“ křikl na mlynáře zabraného do pilné práce.

„Mlel,“ odvětil mlynář.

„Dostal se ti tam písek a šáh si na jednom kamínku vylomil zub. Šáhův pekař jede za tebou, vidíš, jak se řítí cvalem k nám? Oběsí tě na nejbližším stromě!“

Mlynáři vstávala hrůzou čepice na hlavě. S prosíkem padl před Gobádem na kolena: „Při Alláhovi tě zapřísahám, zachraň mne, dobrodinče!“

„Svlékni, co máš na sobě, a dej to mně,“ řekl Gobád. „Oblékni se do mých šatů a schovej se pod mlýnici. Já už se postarám, abych ho nějak odbyl.“

Sotva si takto vyměnili své oděvy a mlynář vklouzl padacími dvířky pod podlahu, objevil se ve dveřích manžel bohačky.

„Neviděls tudy jet na koni nějakého člověka?“ zeptal se Gobáda, který vyhlížel jako ten nejzamoučenější mlynář na světě.

„Neviděl, pane můj, vskutku ne!“

„Proč mi lžeš?“ vzkřikl kupec. „Vždyť jeho kůň stojí uvázan u fíkovníku před mlýnem!“

„Vskutku ne!“ zvolal Gobád jako na lesy, leč očima a posuňkem ukazoval k padacím dvířkům v podlaze.

Kupec se k nim vrhl jako tygr, otevřel je mocným trhnutím a za velikého dupotu začal sbíhat po schůdcích dolů. Toť se ví, že Gobád nelenil, mžiknutím oka skočil na hřbet pronásledovatelova vraníka, uvázaného při vchodu do mlýnice, a ujížděl s větrem o závod k rodnému městu.

Mezitím pod podlahou mlýnice vyplácel kupec ze všech sil převlečeného mlynáře v pevném přesvědčení, že dopadl podvodníka.

„Ach, ustaň už, dobrodinče, vždyť to bolí! Při památce tvé matky ti tvrdím, žes vinen ty, ne já! Tys přece mísil těsto na šáhovy koláče a mělš tedy předtím pořádně přesypat mouku skrz síto!“

„Co to breptáš?“ zamumlal kupec v úžasu.

„A nebiješ mne snad za to a nekrákáš za vlasy? Ach, kvůli několika zrnkům písku, která se vždycky udrolí z kamenů, nebo myslíš snad, že pro tvé potěšení jsem si mlýnské kameny dal ulít ze železa?“

„Co to blábolíš a breptáš!“ vykřikl kupec zlostí bez sebe. „Proto tě holí častuji a za vlasy krákám, žes zalhal proradněji než uličník. Jen se netvař jako svatoušek, brachu, ještě před hodinou jsi byl vrátným z pekla!“

„Vrátným z pekla! To tys mi udělal svět peklem, příteli, jemuž dozajista přeskočilo v hlavě, jak už teď vidím!“ volal mlynář zuřivě.

A tak se sváрили a přeli, znovu a znovu přetrásali příběh, než se konečně manžel bohačky dovtípil, že má před sebou pravého mlynáře v nepravých šatech, a mlynáři svitlo, že rány, které dostal, patřily na jiný hřbet. Co jim to však bylo oběma platné? Kdo odpáře příšitou výplatu ze zad, kdo vrátí jezdce, jenž před dobrou hodinou vyrazil tryskem na útěk? I nezbylo kupci než nasednout na koně, kterého Gobád zanechal u fíkovníku, a vrátit se s nepořízenou domů.

„Kdes by?“ zeptala se ho žena hlasem nabroušeným jako nůž.

„Za tvým poslem z pekla, předrahá,“ odpověděl kupec. „Řekl jsem si, že na mém vraníku docválá ke tvému zemřelému muži přece jen rychleji než na koni, kterého mu darovala ty. Můj hřebec sice není tak krásný, to připouštím, ale zato je rychlejší. Také postroj má lepší, skoro celý ze zlata, zaplatil jsem za něj nedávno celé jmění!“

„Ach, díky, mužičku, jak jsi laskavý! Teď vidím, že mne miluješ celou duší a nevycházíš ze starostí, kterak by ses mi zalíbil. Pojď blíž, ať tě mohu políbit! Kdybys někdy, nedej bůh, přišel o život a skončil v pekle, nezapomenu na tebe. Přejde-li zase ten vrátný, také ti po něm pošlu zlaťáky a vypravím ho na koni, aby dojel co nejdřív.“

Co měl kupec dělat? Nastavil ženě tvář k polibku, nevěda, čeho má litovat víc: zda zlaťáků, svého vraníka, nádherného postroje, nebo odškodného, které musel mlynáři zaplatit za výprask, anebo nakonec osudu, který mu uštedřil za manželku nejhlupejší ženu na světě.

Gobád v oděvu mlynáře, s opaskem nabitým zlaťáky, ujížděl zatím k domovu, až vraníkovi létaly jiskry od kopyt. Dojel šťastně, a sotva zavedl hřebce do stáje a peníze uložil do truhlice pod pevný zámek, obrátil se k ženě, tchyni, švagrovi a celé rodině a pravil: „Vrátil jsem se a budu žít s vámi. Svět je všude stejný. A na oslavu svého návratu sezvu na zítřek přátele k večernímu hodování.“

Na druhý den přinesl z trhu beraní kýtu, olej, rýži, fazole, hrách, cibuli a všechno koření, kterého bylo zapotřebí, a pravil k manželce: „Ať se nemusíme večer před hosty červenat! Ukaž své kuchařské umění!“ Potom odešel do města za svými záležitostmi.

Milá choť chodila chvíli po dvorku sem a tam jako slepice v koudeli, až se smutně posadila na okraj studny a dala se do bédování: „Alláhu, jak já si sama samotinká s tou večerí poradím? Ach, kdyby mi někdo chtěl jen trochu pomoci!“

V té chvíli zakvákala ze studny žába.

„Tetičko žábo, ty bys chtěla?“

„Kvák!“

„Tak říkáš, milá moje, tak? Nu, jestli jsi doopravdy svolná, přinesu rýži, olej a maso, uvař pěkně všechno sama a já si to navečer vyzdvihnu.“

Žába zakvákala potřetí, Gobádova manželka běžela do kuchyně pro zásoby a hodila je do studně. Pak se převlékla do parádních šatů, posadila se na podušku a s rukama v klíně čekala na večer. Gobád se vrátil se západem slunce a hned po pozdravu chtěl vědět, jak pokročily přípravy k hodování.

„Ach, nemíchej se do ženských věcí, manželé,“ odpověděla nevěsta zvysoka. „Ptej se, až bude čas.“

Za nějakou chvíli se začali scházet hosté a muž zavolal na ženu: „Nos na stůl!“ „Prostři ubrus, rozestav misky a talíře a dej do vázy růže,“ pravila choť, „já jdu zařídit ostatní.“

I prostřel Gobád, rozestavil talíře před hosty a znova se šeptem obrátil k ženě: „Tak už si pospěš, u všech všudy, co je s tou večerí?“

Manželka vyběhla na dvůr ke studni a zvolala do hloubky:

„Tak už si pospěš, tetičko, u všech všudy, co je s tou večerí?“

Ale studna mlčela jako hrob a nehodlala z ní – jaká bída! – vystoupit žádná odpověď. „Kdepak to hledáš naši hostinu, má drahá?“ volá Gobád od zápraží.

„U tetičky žáby, muži mileny!“

„U tetičky žáby?“ vzkřikl manžel a v neblahé předtuše se chytil oběma rukama za hlavu.

„Jen počkej,“ pravila choť hlasem plným nadějí, „hned slezu do studně a jídlo tu bude co nevidět.“

Dopadla dolů jako žok s pískem a tu pod vodou, která jí sahala sotva k lýtkům, vidí svou rýži, džbáněk od oleje i beraní kýtu, jak leží netknutá na dně. Zašátrala po ní a tu mezi oblázky nahmatala cosi hranatého. Chytila divný kámen pevně do ruky, vyškrabala se ze studně ven a spěchala k muži.

„Tetička žába je proradnice. Oklamala mě, ale já se nedala. Vzala jsem si na odškodnou cihlu, do které měla zapařené svou přeslici.“

Gobád se podíval – dive divoucí – cihla je zlatá! Zlobu vystřídal úsměv jako sluníčko, které vyhlédne z mračen: „Chovej ten žlutý kámen, ženuško, jako oko v hlavě! Až přijde svátek, bude se nám hodit. A s večerí si hlavu nelam, půjdu přátelům koupit něco na bazar.“

Jehněcí na rožni, smažené placičky ze čtvera sekaných mas a pečené holuby s nádivkou, se kterými se zanedlouho vrátil, shledali hosté pravou pochoutkou, a tak se rozešli pozdě v noci v nejpříjemnějším rozpoložení.

Gobádovi vydržela ta nálada ještě na druhý den a právě tak na pozítří a na všechn další čas. Stačilo vzpomenout na cihlu ze zlata, do srdce vstoupila radost a práce šla vesele od ruky.

Nezahálela však ani Gobádova choť. Co chvíli běhala k vrátkům, která vedla ze dvora, a ptala se kolemjdoucích:

„Nejsi ty náhodou Svátek?“

„Tak se nejmenuji, vskutku ne!“ odpovídali a milá žena vrtěla starostlivě hlavou a vyhlížela ulicí nahoru i dolů, koho dalšího se zeptat. Tak trávila celičké dny, až jednou šel kolem prodavač cukroví, vyvoláváje chválu svého zboží líp než muezín z minaretu mešity. Víc než sladké výrobky proslavila však toho chlapíka po celém městě jeho mazanost. Sotva spatřil Gobádovu ženu a slyšel její: „Nejsi, dobrý muži, náhodou Svátek?“, uhodl, že má v hlavě rozumu asi tolik jako vonné masti v bečce od kolomazu, a zavěťřil ve vzduchu taškařici.

„To jsem, dobrá ženo, to jsem právě já,“ odpověděl.

„Konečně jsi přišel, buď Alláhovi dík! Počkej, prosím tě, chvíli u dveří, dám ti jednu věc, kterou pro tebe schováváme už pěknou řádku dní. Jsem z toho opatrování celá unavená, věř!“ pravila Gobádova choť a běžela do své světničky, kde z truhly plné prádla a šátků vytáhla od samého dna zlatou cihlu.

„Zde máš, co ti dluhujeme.“ Když s těmi slovy strčila zlato do cukrářových dlaní, div se úžasem neporoučel na zem, ale nakonec sebral síly a zachoval ledovou tvář.

„Dobrá,“ řekl jakoby nic, a protože jeho drzost neznala mezí, vnutil ještě navrch Gobádově ženě na prodej hodný kus staré žluklé chalvy.

Sotva se ztratil ze dveří, začala se žena maně rýpat v chalvě ukazováčkem a tu ji napadlo, že by si z ní mohla nadělat služebnictvo. A tak uhnětla pokojskou a lokaje, dveřníka, poslíčka, správce...

Mezitím nastal večer a manžel se vrátil z města. Netrpělivě zaklepal na dveře, protože měl pořádný hlad, ale ve stavení se nepohnula ani myš. Zato zaslechl, jak žena na někoho volá: „No tak, dveřníku, běž přece pánovi otevřít!“

Tu začal bouchat jako zběsilý, ale zase marně. A tak nakonec vylomil dveře jediným trhnutím a spatřil ženu, jak se napudrovaná, s nalíčenými tvářemi a s černě namalovanými řasami povaluje na divanu. I vykřikl zlostí celý bez sebe: „Proč jsi mi nepřišla otevřít?“

„Ale mužičku! Cožpak se sluší, aby paní domu chodila otvírat, když má dveřníka a houf služebnictva se tlačí, aby vyslechl její rozkazy?“

„Ach, ženo, ženo! Tvůj kousek zdravého rozumu byl menší než zrnko prosa, ale i ten, jak vidím, propadl sítem! Při vousech mého kocoura, o čem to hovoříš?“ pustil se Gobád do křiku, neboť nechápal už zhola nic.

„K čemu máš oči, že nevidíš? Všude stojí kolem a klaní se v uctivém čekání sluhové, služky, kuchař, vrátný i poslíček.“

Gobád se rozhlédne – a spatří na policích, po podlaze i po taburetu rozestavěné figurky z chalvy. A už zuřivě tluče pěstmi v čirém zoufalství: „Co jsem komu udělal, já nešťastník? Osud nemůže opravdu nikoho ničím potrestat víc než manželkou, která se třikrát denně objímá s hloupostí. Celé město se mi bude kvůli tobě smát, nehodná, řekni, kdes vzala ty tajtrlíky?“

„Spíláš mým sluhům do tajtrlíků a nevíš ani, jakou starost jsem za tebe vzala na svá bedra. Že jsem vrátila dluh kmotru Svátkovi a všechno s ním vyřídila a zajistila tvé duši klid, kvůli tomu se mi budeš také vysmívat?“ pravila manželka s trpkou výčitkou v hlase a slzy jí proudem vytryskly z očí.

„Jaký dluh, jakému Svátkovi?“ vykřikl Gobád v nedobré předtuše.

„Tys musel při tom cestování světem někde v příkopu ztratit paměť, ubohý! Žlutý kámen ze studně jsem vrátila, co jiného? Vždyť vlastními ústy sis před časem liboval, jak se nám bude hodit, až přijde Svátek!“

A tu žena začala zeširoka vyprávět, kterak přišel Svátek s podnosem plným sladkostí, jak mu odevzdala kámen a koupila od něho dvě libry chalvy a jak z té chalvy pak uhnětla služtičky, sluhy, kuchaře...

Tu Gobád pochopil, že zlato je ztraceno, víc už se neptal, vzal ženu za ruku a vyvedl ji ze dveří s těmito slovy: „Ve jménu Alláha ti pravím, odejdi od mého prahu!“

Vyhnaná žena šla tedy, kam ji nohy nesly, až se unavená posadila do plevele obrůstajícího zbořeninu staré hospody. A bylo pusto v těch místech jako v kamenné hrobce. Do srdce Gobádovy ženy vstoupil strach, a pes, který se znenadání objevil, čichaje v koutech, kde by vypátral něco k snědku, přišel do její samoty jako na uvítanou. Když spatřil člověka, zaštěkal a žena, šťastná, že si může popovídat, pravila:

„Ba ne, strýčku hafe, žádné přemlouvání, už se k tomu nehodnému Gobádovi nevrátím, špička mého střevíce se nedotkne jeho prahu!“

Pes po těch slovech odběhl a ztratil se v houštinách, ale z druhé strany se zanedlouho děrou ve zdi protáhla kočka. Podívala se na Gobádovu manželku a zamňoukala.

„Kmotro mňoukalko, i tebe za mnou manžel poslal? Vyříd' mu, že v životě už nechci vidět jeho dům,“ odpověděla Gobádova choť a kočka zmizela zpátky v díře.

V té chvíli slétla na sloupek vrat veliká vrána a dala se do krákání.

„Ani tobě nedal pokoj ten dareba, sousedko krákorko?“ zvolala žena. „Zbytečně sis unavila křídla s jeho poselstvím. Leť zpátky a vyříd' mému muži, že se k němu nevrátím, a ne a ne a ne!“

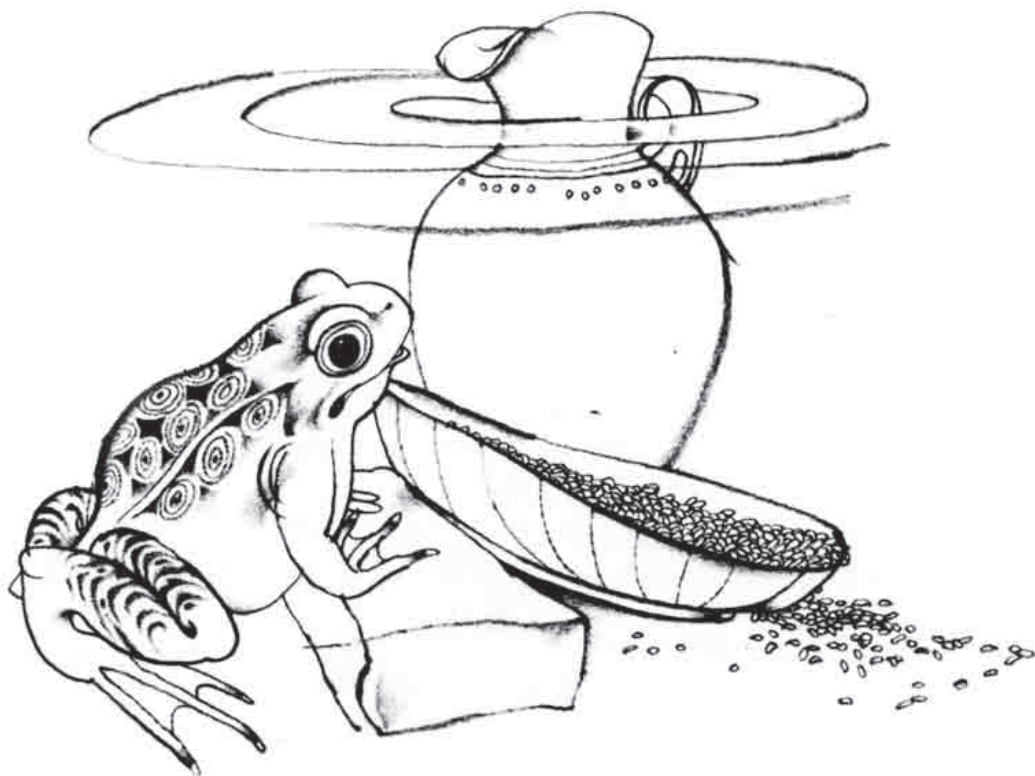
Vrána se s mocným zakrákáním zdvihla a uletěla.

Právě v té době se vodičům šáhovy karavany kdesi na silnici vytrhl velbloud s nákladem zlata pro vladařovu pokladnu a zaběhl do rozvalin, kde seděla Gobádova žena.

„To už přestává všechno,“ vykřikla, když uviděla, jak důstojný koráb pouště uštipuje trávu rovnou před ní. „Ani tebe neušetřil, příteli dlouhokrky? Jak je ten Gobád neodbytný. Už tři posly před tebou ke mně vypravil a všem jsem odmítla. Tebe však, můj milý, přece nenechám odejít s prázdnou! Co dělat, vrátím se k muži, když tak naléhá. Ale při vousu Prorokově, jenom kvůli tobě!“

S těmi slovy vyskočila velbloudovi na hřbet a ujížděla k domovu. V Gobádovi by se krve nedořezal, když se objevila ve vratech a přes celý dvůr ho zasypala výčitkami: „Kdybys aspoň dva dny počkal! Nejsm pryč ani od oběda a už pro mě posíláš jednoho za druhým. Při vousu Prorokově přísahám, že jen kvůli tomuhle dlouhokrkému se vracím zpátky, jinak bys mě už koutkem oka nespatri!“

Manžel se zdvihl z prahu, na kterém blaženě odpočíval, a přistoupil k velbloudu, aby si prohlédl jeho slibně nadité vaky. Stačilo skulinkou do jednoho z nich nahlédnout – uvnitř se leskly zlaté pruty.

„Dobřes udělala, ženo milá, že ses vrátila,“ pravil k manželce, sesadil ji z velblouda a odvedl do domu. Hovořili o tom i onom, ale Gobád v duchu přemýšlel, jak by přiměl ženu ke spánku, aby nevěděla, kde mezitím uschová zlato a jak naloží s velbloudem.

Netrvalo dlouho a dostal spásný nápad: „Nevař, ženo, nechystej k večeři nic! Na oslavu svého návratu raději sladce spočiň hlavou na poduškách a dosyta si pospi. Slyšel jsem právě shůry hlas, že nebe z radosti nad naším usmířením začne před slunce západem dštít proudy polévky a sešle krupobití karbanátků, osmažených dozlatova jako med. V tu dobu tě probudím, ty vyjdeš na dvůr – a pak stačí už jen ústa otevřít!“

To se ví, že nemusel ženu ani dvakrát pobízet. Lehla si do polštářů a za chvíli spala jako zabitá. Gobád nelenil, odvázal ze soumara vaky se zlatem, odnosil je do skryše ve sklepě a zvíře pak porazil. Z předního masa uvařil kotlík polévky, ze zadního nasekal karbanátky, a když byly dozlatova usmaženy, rozházel je po dvoře. S kotlíkem vyšplhal na střechu a rozlil polévku do všech žlabů tak, že crčela okapy jako při lijáku. Všechno bylo tedy připraveno víc než dokonale, aby mohl probudit ženu ze sladké dřímoty. I učinil tak – zhurta a s velikou chutí.

„Honem, honem, už prší z nebe večere a není špatná, rychle, ať ji nezaspíš!“ křikl ženě do uší a třepal s ní, že mohla duši vypustit.

Vstala a opravdu: na dvoře jídla jako o hodech, jen sbírat a do úst podávat. Popřála si tedy, co hrdlo ráčilo, a tak si naplnila břich, že se jí znova začaly klížit oči. I dopotácela se zpátky do světnice a za chvíli spala jako poleno.

Za několik dní se v ulici objevili vodiči šáhových karavan se strážemi. Pátrali po ztraceném velbloudu a prohledávali stavení za stavením po celém městečku. Ke Gobádovi se nahrnuli zpupně a s pokřikem, protože jeden ze sousedů o dva domy výš jim pověděl, že před několika dny zahlédl nějakého velblouda právě u jeho vrat.

„Tak tys neviděl, nechceš povědět?“ obořili se na Gobáda, když popřel, že by kdy za jeho života vůbec nějaký velbloud jediným kopytem stoupl na jeho dvůr. Svázali mu ruce provazem, aby ho vedli rovnou před samého šáha, takže sotva stačil na prahu ženě pošepat: „Hlídej dveře od domu jako oko v hlavě a mysl na mě bez ustání!“

Jakmile průvod se zatčeným zatočil za první roh, vysadila žena hbitě dveře z veřejí, posadila si je na hlavu a spěchala za zmizelými.

„Kam s těmi dveřmi, susedko?“ volali na ni od vrátek a od zápraží a ona odpovídala:

„Tak přikázal muž: ‚Hlídej dveře od domu jako oko v hlavě a mysl na mě bez ustání!‘ My z naší rodiny jsme ze všeho nejvíc dbali pořádku a poslušnosti, a já dovedu myslet na muže, jen když se na něho dívám. Utíkám tedy za ním, abych na něho mohla myslet jaksepatří, a to se rozumí, že dveře беру s sebou – jak bych je jinak mohla ohlídat?“

A tak se stalo, že když Gobáda předvedli do panovníkova paláce a nutili ho, aby se přiznal, vyhlédl šáhův vezír náhodou oknem a ke svému údivu spatřil stát na dvoře jakousi ženu s dveřmi na hlavě.

„Kdo je to?“ otázal se hodnostář.

„Žena člověka, kterého jsme zajali,“ odpověděla stráž.

Tu vezír přistoupil k šáhovi a pravil: „Nechť celý můj život je ti jedinou obětí, vládce! Poruč zavolat k sobě ženu, která stojí dole pod okny, a podrob ji výslechu. Vypadá dost hloupě, aby vyzvonila všechno, co se manžel snaží zatajit.“

Šáh se zaradoval, dal neprodleně předvést Gobádovu ženu i s dveřmi na hlavě před svůj trůn a naladil vlídnou tvář:

„Tak pověz, ženo dobrá, pověz a vyprávěj. Budeš-li vyprávět pěkně, odměna tě nemine. Nu, jak to bylo s velbloudem, přišel přece nějaký velbloud do vašeho dvora v posledních dnech, co říkáš?“

„Jak by ne a nepřišel sám! V rozvalinách za městem mi nabídl svůj hřbet, abych se na něm vrátila ke svému muži. Sedla jsem na něj a věř, nejvyšší, a dovol mi to říci, bylo mi jako princezně! Hedvábná oprat', sedlo zlatem vyšíváné, vjela jsem k mužičkovi po způsobu žen velmožů a on také jako velmož – mne snesl na zem ve svém náručí!“

„Bud' Alláhovi sláva, to je on, soumar z mé karavany!“ zvolal šáh a obrátil se ke Gobádovi: „Vidíš, podvodníku, vlastní žena tě usvědčila ze lži. Běž a přiveď velblouda v tu chvíli, nebo budeš o hlavu kratší!“

„Ó, nejvyšší, jakého velblouda, co můj ubohý dům domem stojí, nikdy velbloud dovnitř nevzkročil, a ty popřáváš sluchu ženě, která je šílená!“ zalkal Gobád tak úpěnlivě, že šáh pohlédl na vezíra s němou prosbou o radu.

„Ta žena opravdu není při rozumu,“ pravil vezír, „kdyby ho měla jenom tolik, co váží jediná krupěj z rozprašku tvé fontány, nenosila by pořád na hlavě ty dveře.“

„Vypadá to tak,“ děl šáh zamyšleně. „Budu ji muset ještě vyslychat dál, ach, a mně už kručí v žaludku a blíží se čas k jídlu.“

Obrátil se ke Gobádově manželce s tváří skoro nevrlou: „A když ten velbloud k vám přišel, říkáš?“

„I to vím, pane, spolehlivě, jako by to bylo teď: liják polévky a krupobití karbanátků zasypalo toho dne náš dům, a jak vidím, i celé město s tvým palácem. Však tě tenkrát jeden karbanátek dokonce popálil v tváři!“

Při těch slovech ukázala Gobádova žena na jizvu v šáhově obličejí, kterou vladař utržil od šavle cizího jezdce v jakési bitvě.

Panovník si sáhl na tvář, kývl soucitně na Gobáda a pravil s pohledem mužného pochopení: „Přeju ti hodně síly do manželství s touto ženou, příteli. Vezmi ji za ruku a odveď co nejrychleji odtud pryč. Jsi volný, propouštím tě v milosti.“

Sotva za oběma zapadly dveře, obrátil se šáh k vezírovi: „Je tomu tak, jak jsi říkal: Gobád má bláznivou ženu a já mám nejmoudřejšího vezíra. Velbloud kolébá svými hrby jen v pomatené hlavě té ženy, ale to ti pravím: i kdyby měl Gobád teď plný sklep mého zlata, nezasloužil by si je za své manželství?“

„Ty jsi řekl, nejvyšší!“ pravil vezír s úsměvem a oba se odebrali k obědu.

Manželé se mezitím vrátili v klidu a v pokoji do svého stavení a žili spokojeně ze šáhova pokladu až do smrti. Jen jedno jediné musela žena Gobádovi slíbit: že nikdy už nepromluví s nikým jiným než s ním, aby domov zůstal uchráněn od pohrom její hlouposti.